

Innehåll

Förord 9

1 **Introduktion till global ekonomi 11**

[Faktaruta] Outsourcing och offshoring 14

Ekonomernas metoder 17

[Porträtt] Adam Smith 21

EKONOMISKA OCH POLITISKA DIMENSIONER

2 **Marknadsmodellen 25**

Konsumtionsbeslut 26

Produktionsbeslut 27

Efterfrågan och utbud 28

Efterfrågerelationen 28

Skift i efterfrågerelationen 29

Utudsrelationen 31

Skift i utudsrelationen 32

Marknadsmekanismen 33

[Faktaruta] Kolonialismen och
levnadsförhållanden i dagens Indien 35

En konsumtionsmodell 38

Budgetrestriktion 40

En produktionsmodell 44

[Faktaruta] Stigande livsmedelspriser och
social oro 47

Produktion och konsumtion i jämvikt 48

Produktivitet 51

Är marknadsekonomin effektiv? 53

[Porträtt] Léon Walras 53

[Faktaruta] Priselasticitet 54

[Faktaruta] KPI och BNP 56

Sammanfattning 58

3 **Företag under fullständig konkurrens 59**

Intäkter och kostnader för ett enskilt företag 60

Vinstmaximering 62

Hela marknaden 65

[Porträtt] Alfred Marshall 69

Sammanfattning 70

4 **Bristande konkurrens, bristande information och marknads- misslyckanden 71**

Monopol 72

Policyåtgärder för att motverka monopol-
prissättning 74

Stordriftsfördelar 77

Monopolistisk konkurrens 77

[Faktaruta] Hisskartell 77

Oligopol 79

Priskrig 79

Spelteori 80

Bristande information 82

Externa effekter 84

Negativa externa effekter 85

Tumregel 1: negativa externa effekter 86

Åtgärder mot externa effekter 86

Regleringar 86

Skatter 87

Coases lösning 87

Utsläppsrätter 89

Positiva externa effekter 89

Tumregel 2: positiva externa effekter 90

Kollektiva nyttigheter 90

[Faktaruta] Klimathotet 92

Sammanfattning 94

5 **Arbetsmarknaden 95**

Vad utmärker arbetsmarknaden? 961

[Faktaruta] OECD 100

Arbetsmarknadsmodellen 102

Efterfrågan på arbetskraft 104

Utbud på arbetskraft 104

Vad avgör nivån på arbetslösheten? 106

[Faktaruta] Flexicurity i Danmark 111

Sammanfattning 115

6 **Den politiska sfären 117**

Statens fiskala och legala kapacitet 118

Den politiska mekanismen 120

Medianväljarteoremet 121

[Faktaruta] Olika slags skatter 123

[Faktaruta] Kvotering av kvinnor i Indien 126

Konstitutionens roll 126

Sverige och USA 132

Sammanfattning 133

FINANSIELLA DIMENSIONER

7 **Det finansiella systemet 137**

- Det finansiella systemets uppgifter 138
- Finansiella marknader 139
- Finansiella intermediärer 140
- [Faktaruta] Mikrokrediter 141
- Marknader och intermediärer samverkar 142
- Den finansiella sektorns storlek 144
- [Faktaruta] Riksbankens roll i arbetet med finansiell stabilitet 147
- Sammanfattning* 148

8 **Pengar och betalningssystem 149**

- Vad är pengar? 149
- Hur används pengar? 151
- [Faktaruta] Definition av penningmängden 152
- [Faktaruta] Betalningssystem i olika länder 155
- Pengarnas traditionella roll för penningpolitiken 156
- Penningpolitik med avreglerade finansmarknader 159
- Sammanfattning* 162

9 **Räntemarknaden 163**

- Pris och ränta på räntemarknaden 164
- Utbudet av pengar på räntemarknaden 166
- Efterfrågan på pengar på räntemarknaden 169
- Inflationen och räntan 172
- Avkastningskurvan 176
- Sammanfattning* 180

10 **Aktiemarknaden 181**

- Vad bestämmer priset på en aktie? 182
- Aktiepriskurvan och räntelinjen 184
- Osäkerhetens roll 187
- Kapitalmarknadslinjen 190
- Hur kan risker begränsas? 192
- Är aktiemarknaden effektiv? 193
- Bubblor på aktiemarknaden 197
- Sammanfattning* 200

MAKROEKONOMISKA DIMENSIONER

11 **Produktionens sammansättning och bestämning 203**

- Beräkning och användbarhet 203
- Ett användbart mått med flera brister 204
- BNP:s sammansättning 205
- [Faktaruta] Välfärd och BNP per invånare 206
- Den keynesianska modellen 208
- [Porträtt] John Maynard Keynes 210
- Konsumtionen 214
- Investeringarna 216
- Nettoexport och total efterfrågan i privat sektor 218
- Den offentliga konsumtionen 221
- Sammanfattning* 222

12 **Växelkursen 223**

- Nominell och real växelkurs 224
- [Faktaruta] Bokhyllan Billy 225
- Vad avgör den reala växelkursen? 227
- Vad avgör den nominella växelkursen? 229
- Finansiella faktorer 233
- Realekonomiska faktorer 235
- [Faktaruta] Köpkraftskorrigerad BNP 239
- Sammanfattning* 240

13 **En generell makromodell 241**

- Vad är resursutnyttjandet? 241
- Penningpolitikens roll 244
- Inflation och ränta 245
- Total efterfrågan och inflation 248
- Skift i total efterfrågan 250
- Totalt utbud och inflation 251
- Skift i totalt utbud 253

Total efterfrågan och totalt utbud 254
 Inflation och resursutnyttjande 255
 Ökad efterfrågan 257
     Förändringar i totalt utbud 260
 Ogynnsam utbudsstörning 261
     Appendix 265
 Makromodellen och finanskrisen 265
     Makromodellen 265
     Den finansiella krisen i makromodellen 266
     Sammanfattning 268

14 Penningpolitik 269

Mål för penningpolitiken 269
     [Porträtt] Knut Wicksell 273
     [Faktaruta] Länder med inflationsmål 276
 Riksbanken och ECB 277
 Riksbankens penningpolitik 278
 ECB:s penningpolitik 279
 Beslutsfattandet 280
 Kommunikation och ansvarsutkrävande 283
 USA:s centralbank Federal Reserve 284

Kompletterande penningpolitiska åtgärder under
 finanskrisen 286
     Sammanfattning 289

15 Finanspolitik 291

Grundläggande finanspolitiska begrepp 292
 Finanspolitiken och konjunkturcykeln 296
 Hur påverkas resursutnyttjandet? 298
 Finansiellt sparande i Japan, USA, euroområdet
 och Sverige 301
 [Faktaruta] Det finanspolitiska regelverket i
 Sverige 303
     Konjunkturrellt och strukturellt underskott
     304
 [Faktaruta] Skuld- och kostnadskrisen i
 euroområdet 307
 Finanspolitiska regelverk 309
     Sammanfattning 311

INTERNATIONELLA DIMENSIONER

16 Internationell handel 315

Trender i världshandeln 316
 Varuexport 320
 Tjänsteexport 322
 Handelsmönster 323
 Handelsteori 323
 Vad förklarar handelns omfattning? 323
 Vad förklarar handelns sammansättning? 324
 Absoluta fördelar 325
 Relativa fördelar 327
 Bytesvillkor 329
     Väst har förmånliga bytesvillkor 329
     Öst har förmånliga bytesvillkor 329
 Varför uppstår relativa fördelar? 331
     Teknologi 331
     Resurser 331
 [Faktaruta] Bytesvillkor 332
 Heckscher–Ohlin-teorin 332
     [Porträtt] David Ricardo 334
 Inkomstskillnader 336
     [Porträtt] Bertil Ohlin 337
 Stordriftsfördelar och monopolistisk
 konkurrens 338
 Tullar och andra handelshinder 339

Tullar 340
 Importkvoter 341
     Andra handelshinder 343
 [Faktaruta] Handelshinder för ris 344
 Handelspolitik 344
 Icke-tariffära handelshinder (ITH) 345
 [Faktaruta] GATT och WTO 346
 Fångarnas dilemma 347
 Internationell koordinering 348
     Sammanfattning 350

17 Bytesbalans och utlandsställning 351

Betalningsbalans och utlandsställning 352
 Bytesbalans och utlandsställning i Sverige 356
 Varför uppstår över- och underskott i
 bytesbalansen? 357
 [Faktaruta] Utländska direktinvesteringar 358
 Sparande och investeringar i världen 366
     Sammanfattning 369

18 Växelkurssystem och finansiella kriser 371

- Olika system med fast växelkurs 372
- Fast växelkurs i praktiken 373
- Guldmyntfoten 375
- Den stora depressionen 376
- Bretton Woods och därefter 380
- [Faktaruta] Internationella valutafonden IMF 382
- För- och nackdelar med fast växelkurs 384
- Finansiella kriser vid fast växelkurs 385
- Den globala finans- och skuldskrisen 386
- Globala spridningskanaler och motåtgärder 393
- [Faktaruta] Finansiella kriser i Argentina, Asien och Ryssland 394
- Sammanfattning* 396

19 Banker och finansiella marknader 397

- Internationell bankutlåning 398
- Handel med räntebärande värdepapper 400
- Derivatmarknader 401
- Terminer 402
- Optioner 403
- Valutasäkring 403
- Risker 404
- [Faktaruta] BIS 405
- [Faktaruta] Varför ökade bankernas risktagande? 406
- Den internationella derivatmarknaden 408
- Sammanfattning* 410

INSTITUTIONELLA OCH LÅNGSIKTIGA DIMENSIONER

20 Ekonomisk tillväxt 413

- En tankeram för ekonomisk utveckling 415
- Produktionsfunktionen 416
- Realkapitalet 417
- Solowmodellen 419
- Humankapitalet 422
- Produktivitet, teknologi och effektivitet 424
- Samlad bedömning 426
- [Porträtt] Karl Marx 427
- Hur har det gått de senaste decennierna? 428
- [Faktaruta] Från planekonomi till marknadsekonomi 432
- Sammanfattning* 434

21 Institutioner, historia och geografi 435

- Institutionernas framväxt 436
- [Faktaruta] Vinnare och förlorare 1870–1913 437
- Rättsordningens roll 438
- Den finansiella strukturens roll 441
- Öppenhet, geografi, kultur och kolonialism 442
- Öppenhet 442
- [Faktaruta] Bidrar fria kapitalrörelser alltid till utveckling? 444

- Geografi och klimat 445
- Kultur och religion 446
- Kolonialism 446
- [Porträtt] Gunnar Myrdal 448
- Sammanfattning* 451

22 Befolknings- och genusfrågorna 453

- Malthus dystra mekanism 454
- [Porträtt] Thomas Robert Malthus 456
- Teorin efter Malthus 457
- [Porträtt] Ester Boserup 458
- Den demografiska övergångsperioden 459
- Genusfrågan 461
- Sammanfattning* 466

23 Inkomstfördelning och välstånd 467

- Inkomstfördelning inom länder 469
- Inkomstskillnader mellan länder 474
- Globala inkomstskillnader 476
- [Faktaruta] Världsbanken 479
- Hälsa och ojämlikhet 481
- [Faktaruta] Utvecklingsbistånd 484
- Tillväxtmirakel, tillväxtkatastrofer och fattigdomsfällor 485
- Afrikansk gryning 486
- Sammanfattning* 488

24 Demokrati och konflikt 489

- Demokratins betydelse för ekonomisk utveckling 490
- Statlig kapacitet och allmänintresse 492
- Demokrati och diktatur 494
  - [Porträtt] Elinor Ostrom 496
- Interna konflikter som utvecklingshinder 499
  - Sammanfattning 502

25 Globaliseringens och finanskrisens utmaningar 503

- Samhällets institutioner är viktiga 504
- Effekter av globalisering 504
- Hur påverkas globaliseringen av finanskrisen? 505
- Hur påverkas arbetsmarknaden av globaliseringen? 506
- Ny arbetsfördelning ställer krav på anpassning 507

- Hur påverkas den nationella välfärdspolitiken och demokratin? 508
  - Lägre skatter på rörliga skattebaser 508
  - Öppenhet och demokrati förstärker varandra 509
- Räcker jordens resurser? 510
- [Faktaruta] Rubrik 511
- Det globala klimathotet 512
- Hur påverkas ekonomisk analys och politik av finanskrisen? 513
  - Hur kan ekonomisk analys komma att påverkas? 514
- Hur kan penningpolitiken förbättras? 516
- [Faktaruta] Internationella normer 517
  - Vilken roll kan finansiell stabilitetspolitik spela? 518
- Hur påverkas finanspolitiken? 520
  - Sammanfattning 522

Noter 522 · Lästips 528 · Instuderingsuppgifter och diskussionsfrågor 530
Ordlista 533 · Register 538 · Författaren 552